

УДК 738.8

Цитування:

Плоха О. В. Роль симпозіумів у формуванні колекції декоративної керамічної скульптури Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2024. № 4. С. 254–260.

*Плоха Ольга Василівна,
аспірантка Національної академії
керівних кадрів культури і мистецтв
<https://orcid.org/0000-0002-0410-8647>
dme2122.ploha@dakkim.edu.ua*

Plokhа O. (2024). Role of Symposia in the Formation of the Collection of Decorative Ceramic Sculpture at the National Museum-Reserve of Ukrainian Pottery in Opishne. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 4, 254–260 [in Ukrainian].

РОЛЬ СИМПОЗИУМІВ У ФОРМУВАННІ КОЛЕКЦІЇ ДЕКОРАТИВНОЇ КЕРАМІЧНОЇ СКУЛЬПТУРИ НАЦІОНАЛЬНОГО МУЗЕЮ-ЗАПОВІДНИКА УКРАЇНСЬКОГО ГОНЧАРСТВА В ОПІШНОМУ

Мета статті – визначити роль декоративної керамічної скульптури як основного продукту симпозіумів у формуванні колекції музею. **Методологія дослідження.** Для досягнення мети дослідження були використані методи загальнонаукові та спеціальні, зокрема: аналітичний для узагальнення результатів існуючих наукових досліджень за темою статті, історико-культурологічний метод дозволив простежити **історичну еволюцію колекції музею**, починаючи з моменту заснування музею у 1986 році до 2024 року, також художньо-стилістичний. **Наукова новизна** роботи полягає в обґрунтуванні важливості сучасної керамічної скульптури, яка становить основу колекції Національного музею-заповідника українського гончарства, та в аналізі значення ключових симпозіумів декоративної скульптури, що проходили в Опішному, для розвитку та наповнення цієї колекції. Дослідження демонструє, що завдяки симпозіумам музей отримав значну кількість експонатів, які відображають сучасні тенденції в українському керамічному мистецтві та стали основою для подальшого наукового вивчення і збереження культурної спадщини. **Висновки.** У статті визначено провідну роль симпозіумів декоративної керамічної скульптури та створених на них робіт як фундаментального елемента формування колекції Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Завдяки використанню аналітичного, історико-культурологічного та художньо-стилістичного методів, було простежено еволюцію колекції від моменту заснування музею у 1986 році до серії симпозіумів, що розпочалась у 1997 році, давши старт формуванню експозиції монументальної скульптури просто неба, і до 2024 року, коли в Опішному було проведено останній на момент написання статті симпозіум.

Ключові слова: декоративна керамічна скульптура, монументальна керамічна скульптура, симпозіум, колекція.

Plokhа Olga, Postgraduate Student, National Academy of Culture and Arts Management

Role of Symposia in the Formation of the Collection of Decorative Ceramic Sculpture at the National Museum-Reserve of Ukrainian Pottery in Opishne

The purpose of the article to determine the role of decorative ceramic sculpture as the main product of symposia in the formation of the museum's collection. **Research methodology.** To achieve the purpose of the study, general scientific and special methods were used, in particular: analytical to summarise the results of existing scientific research on the topic of the article, historical and cultural methods allowed us to trace the historical evolution of the museum's collection, starting from the moment the museum was founded in 1986 until 2024, as well as artistic and stylistic methods. **Scientific novelty** The purpose of the work is to substantiate the importance of modern ceramic sculpture, which forms the basis of the collection of the National Museum-Reserve of Ukrainian Pottery, and to analyse the significance of the key symposia of decorative sculpture held in Opishne for the development and replenishment of this collection. The study demonstrates that thanks to the symposia, the museum has received a significant number of exhibits that reflect modern trends in Ukrainian ceramic art and became the basis for further scientific study and preservation of cultural heritage. **Conclusions.** The article identifies the leading role of symposia on decorative ceramic sculpture and the works created at them as a fundamental element in the formation of the collection of the National Museum-Reserve of Ukrainian Pottery in Opishne. Thanks to the use of analytical, historical-culturological and artistic-stylistic methods, the evolution of the

collection was traced from the moment the museum was founded in 1986 to the series of symposia that began in 1997, giving a start to the formation of an open-air exhibition of monumental sculpture, and until 2024, when the last symposium was held in Opishne at the time of writing the article.

Keywords: decorative ceramic sculpture, monumental ceramic sculpture, symposium, collection.

Актуальність теми дослідження. Художня кераміка є важливою частиною українського культурного здобутку. Ця традиційна техніка широко представлена в народному мистецтві та вирізняється красою і самобутністю. Величезний здобуток і професійних керамістів, скульпторів, митців, що віртуозно адаптують цю ужиткову техніку для створення високохудожніх образів. Художня кераміка в Україні активно розвивається, набуваючи нових форм та поєднуючи принципи та прийоми традиційного та професійного образотворчого та декоративного мистецтва.

Важливим завданням науковців, мистецтвознавців є дослідити ці процеси, визначити тенденції, зафіксувати зміни, відмітити ключові, знакові твори. Це історія, що відбувається сьогодні і її наукове осмислення, класифікація, розуміння культурологічної ролі є нагальною потребою.

Декоративна керамічна скульптура дає широке поле можливостей для творчого самовираження сучасних керамістів. Поєднуючи прадавні технології роботи з глиною та сучасні формотворчі пошуки, вони отримують складні мистецькі твори з потужними образами.

Монументальна керамічна скульптура – це складний та цікавий напрям сучасної кераміки, органічне поєднання технологій кераміки та принципів монументального мистецтва. Багато років в Опішні проводяться симпозиуми монументальної декоративної скульптури, а витвори, виконані в підсумку цієї роботи, стають частиною музейної колекції. Збірка музею є багатогранною та чудово ілюструє становлення і розвиток кераміки в Україні, але головний фокус Музей сьогодні має саме на декоративній монументальній скульптурі. На її основі формуються постійні та тимчасові експозиції, виставкові проекти тощо. Важливою роботою по дослідженню сучасної української кераміки є аналіз декоративної скульптури з колекції Музею в Опішному.

Аналіз досліджень та публікацій. В українському мистецтвознавстві широко висвітлюється симпозиумний рух в низці публікацій. Серед активних у цій темі авторів Інна Гуржій [1], Василь Гудак [2], Олена Клименко[7], Олесь Пошивайло[10], Зоя Чегусова [13], та інші. Зокрема, у роботі науковиці Тетяни Зіненко читаємо:

«У дисертації науково узагальнено концептуальні ідеї, світові та вітчизняні тенденції підготовки та організації симпозиумів художньої кераміки в кінці ХХ – початку ХХІ століття та роль симпозиумного руху в розвитку сучасного мистецтва. Дане дослідження охоплює симпозиуми, як явище культури, в одному з проявів сучасного мистецтва – художній кераміці. Проведено системний культурологічний аналіз реалізованих мистецьких проєктів у сфері професійного керамічного мистецтва, досліджено особливості художнього життя в Україні, наприкінці ХХ - початку ХХІ століття. З'ясовано вплив симпозиумів керамістів на становлення особистості окремих художників і значення всеукраїнських та міжнародних симпозиумів в Україні та за її межами для поступального залучення вітчизняних художників до світового культуротворчого процесу» [5, 16].

Проводячи ґрунтовні дослідження сучасної кераміки, акцентуючи свою увагу на симпозиумах, науковиця наголошує на їх вагомості не просто як важливого соціокультурного явища, а й на необхідності забезпечення їх наукової підтримки. «Окремими аспектами проблемологічного поля дослідження симпозиумів художньої кераміки як явища сучасної культури є необхідність здійснення теоретико-мистецтвознавчого вивчення та узагальнення спадщини художників - учасників конкретного симпозиуму, здійснення класифікації творів; зіставлення робіт конкретного симпозиуму з наявним творчим надбанням інших симпозиумів; запропонувати впевнені, вагомі та обґрунтовані висновки» [4, 61-65]. Саме цю важливу роботу забезпечує Музей в Опішному, формуючи свою збірку на основі творів симпозиумів.

Отже, аналізуючи наявні літературні джерела, можна визначити, що, хоча питання дослідження кераміки загалом і сучасної кераміки зокрема, діяльності Музею в Опішному в контексті започаткованих ним симпозиумів, доволі широко представлені в мистецтвознавчому полі України, комплексного дослідження культурологічної ролі колекцій декоративної скульптури як цілісного самобутнього явища ще досі не існує. Існуюче широке поле дискурсу з обраної теми

актуалізує підняту проблему і потребує подальшого комплексного дослідження.

Мета дослідження — визначити роль декоративної керамічної скульптури як ключового елемента колекції Національного музею-заповідника українського гончарства у формуванні обличчя та характеру закладу в період з 1986 по 2024 рік, дослідити шляхи поповнення та процес розвитку музейної колекції, а також оцінити її вплив на збереження та популяризацію гончарних традицій України серед викликів сучасності.

Виклад основного матеріалу. В Україні діє численна плеяда талановитих митців, професійних керамістів, які з різною періодичністю створюють декоративну керамічну скульптуру. Усвідомлюючи потенціал культурно-творчого та мистецького розвитку цього напрямку, Національний музей-заповідник українського гончарства в Опішному активно формує свою колекцію з акцентом на сучасну декоративну керамічну скульптуру.

Колекція музею охоплює твори різних періодів – від народної кераміки Опішного та інших регіонів України до робіт професійних керамістів ХХІ століття. Проте особливу увагу музей приділяє формуванню колекції сучасних творів, починаючи з кінця 1980-х років — часу, що став епохою становлення самостійної української кераміки після періоду радянського контролю. Саме тоді художники-керамісти почали експериментувати з новими формами, техніками та стилістичними рішеннями, поєднуючи декоративно-ужиткове та образотворче мистецтво. Починаючи з 1997 року, музей організував Всеукраїнські симпозиуми монументальної керамічної скульптури, що стали важливим етапом у розвитку сучасного керамічного мистецтва.

Симпозиуми відіграють ключову роль у розвитку керамічного мистецтва в Україні та світі. Вони об'єднують митців, сприяють обміну досвідом, впровадженню нових технік. Завдяки симпозиумам митці можуть експериментувати з новими формами, декором, випалюванням, що призвело до створення знакових творів мистецтва. Зокрема, ландшафтні та монументальні керамічні скульптури, що виникли під час цих експериментів, стали окрасою колекції музею та розширили художню виразність сучасної української кераміки.

Музей гончарства в Опішному має великий досвід організації симпозиумів, що об'єднують провідних українських митців і сприяють розвитку сучасного керамічного

мистецтва. За майже три десятиліття діяльності було випробувано різні форми симпозіумного руху (колективні симпозіуми-змагання, роботи за номінаціями, створення різними майстрами одного спільного твору, серії індивідуальних тематичних проєктів, реалізація на групових симпозіумах спільної теми без визначення переможця, виконання спільних робіт з майстрами ковальського мистецтва тощо), що дозволило музею зайняти провідні позиції у світових пошуках експериментальних форм мистецької колаборації.

«У надрукованій 1989 року «Науковій концепції Музею гончарства в Опішні» з певною задрістю констатувалося, що «у численних країнах світу успішно функціонують національні зібрання кераміки». Як приклад, було загадано про Національний музей кераміки у Валенсії (Іспанія), Національний музей кераміки і скла в Бухаресті (Румунія), Національний музей кераміки Севра у Франції» [9]. Але тогочасні реалії ставали на заваді не лише новаторським чи національним пошукам у творчості, а й формуванню музеїв, де ці тенденції в тій чи іншій мірі були б виражені. «В Україні на той час доводилося лише мріяти про розбудову Національного музею кераміки. Проте без реальної Незалежності так би ніколи й не постала Національна гончарська скарбниця, бо окупанти пильно слідкували за тим, щоб слово «національний» не фігурувало в музейному лексиконі колонізованої країни» [9].

Ще з 1980-х років саме кераміка стала тим видом мистецтва, де художники намагались відійти від догм радянського мистецтва та шукали нові формальні та образні рішення. Тож, на момент здобуття Україною Незалежності було вже напрацьовано значну кількість самобутніх та новаторських рішень, котрі пізніше отримали потужний розвиток вже у сучасній Україні. Одним з нових форматів в художній кераміці стала поява монументальної керамічної скульптури як втілення синтезу декоративного та монументального мистецтва, яка пізніше лягла в основу одних з перших симпозиумів кераміки в Опішному. Згодом ці симпозиуми у різних форматах почали проводити регулярно, збираючи все більше і більше митців.

Взагалі, роль симпозиумів у розвитку кераміки є надзвичайно високою не лише в Україні, а у всьому світі. Симпозиуми традиційно виступають об'єднуючим фактором та сприяють знаходженню та впровадженню нових важливих рішень. «Таким чином, експерименти на симпозіумах кераміки мають

величезне значення. Вони є важливим, цікавим, незвичайним та потужним рушієм сучасної культури. Досвід, набутий під час симпозіумів, збагачує сучасне керамічне мистецтво розширенням спектра стилістичних властивостей та наповненістю художньої образності творчих робіт. Саме середовище симпозіумного руху спонукає до експериментів з формоутворення, декорування, випалювання та призводить до несподіваних результатів, багато з яких стають згодом знаковими для всього мистецтва. У середовищі керамічних симпозіумів лежать витоки ландшафтних, монументальних, палаючих керамічних скульптур. Саме симпозіуми стали експериментальним майданчиком діалогу культур: техніки та термінологія різних народів світу такі як «раку», «обвара», «максабал» та інші, стали відомі та стійко увійшли до професійної мови художників-керамістів у всьому світі саме завдяки симпозіумам» [6, 76].

В Опішному одним з найперших був Всеукраїнський симпозіум монументальної керамічної скульптури, що у 1997 році започаткував серію симпозіумів, орієнтованих на розвиток монументальної кераміки для відкритих просторів і музеїв. В рамках цих симпозіумів учасники створювали великі глиняні скульптури для експозицій музею на відкритому повітрі, зокрема в парку на території Національного музею-заповідника українського гончарства. Проведення в Опішному численних симпозіумів художньої кераміки стало вагомою базою для розвитку сучасної кераміки. Адже новаторський підхід до вибору тематики та можливість вільної творчості дали вагомий поштовх до створення самобутніх мистецьких творів.

«Організація такого симпозіуму – достатньо складна й багатоаспектна справа. Його проведення в Опішному, на території Національного музею гончарства, зумовлене наявністю колосального досвіду подібної діяльності. Зокрема, музей був першим ініціатором цих керамологічних заходів, які гуртували довкола музею спільноту провідних українських художників та гончарів. За майже три десятиліття творчої колаборації керамістів і музейників було апробовано найрізноманітніші організаційні форми симпозіумного руху. І в цьому відношенні Музей-заповідник, напевно, був на вершині світових пошуків різних проявів симпозіумного експериментаторства» [12].

Симпозіуми – це незрівнянна можливість популяризації кераміки, просування українських культурних наративів серед

населення та за кордоном, формування потужної спільноти українських митців.

«Загалом фестивалі (симпозіуми) гончарства мають свою глибоку стратегію. Як форма науково-творчого співробітництва, вони передбачають рівноправну участь і спілкування майстрів, мистецтвознавців, організаторів, кураторів, музейних працівників. Ці дії відбуваються у поєднанні творчості, співпраці, майстер-класів, дискусій, а також іноді й ярмарків, де можна придбати авторські роботи учасників фестивалю. Спілкування, обмін досвідом, пошук новаторських підходів до створення гончарних робіт є чи не найважливішою складовою фестивалів і їхньою метою. Під час фестивалів відбуваються апробації давніх і нових технологічних прийомів, формотворення, декорування, випалу» [8, 88–89].

Симпозіуми виступають платформою для обміну досвідом та популяризації гончарної майстерності в Україні та за кордоном. Монументальні скульптури слугують віддзеркаленням епохи, розкривають коло тем, що є важливими в той чи інший момент сучасної української історії. Колекція музею, побудована на основі цих робіт, дає змогу проілюструвати хід розвитку не лише сучасної української кераміки, а й загалом – становлення сучасної української культури.

Під час реалізації проекту «ГігантоМАНІЯ», митці створювали, власне, монументальні скульптури, які стали символом єдності традицій і сучасних досягнень української кераміки. Одним з найбільш знакових симпозіумів, в результаті роботи якого колекція музею поповнилась низкою визначних творів декоративної кераміки, став симпозіум «ГІГАНТИ Незалежної України», що проводився у 2021 році в Опішному. Симпозіум було приурочено до знакової дати, 30-річчя Незалежності України. Фінансування проекту здійснювалось за рахунок гранту від Українського культурного Фонду, який підтримує культурні проекти, направлені на розвиток та збереження української культури та мають першочергове значення [11].

Цей симпозіум став підсумком цих 30-ти років розвитку української професійної кераміки, показав її можливості на сьогодні та окреслив потенціал. Він тривав місяць, залучивши найвідоміших українських керамістів.

«Упродовж місяця на території національного закладу культури творилося виняткове феноменальне явище: семеро відомих українських художників-керамістів –

Інна Гуржій (Полтава), Андрій Ільїнський (Київ), Ірина Норець (Київ), Тетяна Павлишин-Святун (Львів), Леся Падун (Полонне), Олександр Сердюк (Харків), Іван Фізер (Черкаси) – виготовили ексклюзивні твори, які уособлюють велич нашої Держави. Гігантські роботи відображають історичні традиції народу, художні досягнення України. Мистці створили макрощедеври сучасної української художньої кераміки, які стали в один ряд із кращими досягненнями світової гончарної культури. Те, що зробили художники-сміливці, постало новітнім явищем вітчизняної художньої культури й самобутнім дарунком Незалежній Україні, нашому народу, що виявляє неймовірну творчу потенцію в створенні мистецьких речей. Минуть століття й тисячоліття, а твори-гіганти стоятимуть на обійсті Національного музею гончарства як пам'ятники їхнім творцям, які ввійдуть в енциклопедії, у майбуття.» [9].

Сім творів монументальної керамічної скульптури, виконані під час симпозіуму, знаходяться на відкритому просторі подвір'я музею. Ці роботи дуже різні за стилістикою та тематикою, але їх об'єднує не лише монументальність кераміки, а й віртуозне вміння поєднувати традиції та новації, глибоко національні складові та інтернаціональні тенденції, патріотизм та відкритість до світової культурної спадщини. Українські керамісти залишили в подарунок музею твори, зроблені під час симпозіуму. Ці монументальні роботи займають своє важливе місце в колекції музею (Рис. 1,2).

Страшні події 2022 року, повномасштабне вторгнення ворога в Україну, позначились на всіх сферах життя країни. Зрозуміло, культурна галузь, зокрема музейна, не стала винятком. Війна спричинила руйнівні зміни в багатьох процесах, починаннях, що вибудовувались роками. Постраждав звісно і симпозіумний рух. Давні осередки керамічного мистецтва, як-от Слов'янськ, вже сильно постраждали або ризикують опинитись в епіцентрі бойових дій. В процесі вимушеної міграції керамісти зі сходу переїжджають до більш безпечних регіонів. Багато процесів просто поставлено на паузу.

Однак, мистецьке життя має існувати навіть в таких умовах, адже це частина нашого спротиву, змога не просто зберегти своє, а й заявити про себе цивілізованому світу. Тож, Музей в Опішному відновив проведення Симпозіумів монументальної кераміки.

Рис. 1. Інна Гуржій, «І пророче українська свідомість на давньому корінні», Опішне, 2021

У 2024 році Національним музеєм гончарства було організовано симпозіум монументальної кераміки «Вогонь запеклих не пече». Серед організаторів і цього разу був Український Культурний Фонд. Розуміючи надважливу місію таких симпозіумів, до участі долучились провідні керамісти України. «Ініціатором проведення Симпозіуму монументальної кераміки «Вогонь запеклих не пече» була ГО «Конгрес українських керамологів» у співпраці з Національним музеєм гончарства. Це перший великий грантовий проєкт громадської організації, який реалізовувався за підтримки й коштів Українського культурного фонду... Величні гігантські твори, які є антивоєнними за своїм ідейним змістом, постають як художнє волення до світу з благанням/вимогою допомоги Україні приборкати рашистського Голіафа, який становить загрозу всьому цивілізованому світові. Художні ГІГАНТИ закликають українців до єднання, спротиву, незламності, підтримки один одного. Це не просто глиняні

скульптури – це пам'ятники нашої української свободи, наші візії сучасного стану й майбуття, наша історична пам'ять про жакливі, але й водночас і творчі воєнні роки!» [12].

Рис. 2. Іван Фізер, «Дерево Роду», Опішне, 2021

Отже, «Гігантська кераміка на території Національного музею гончарства постає яскравим втіленням у глинотворчості суспільних прагнень, ідеологічних патріотичних наративів філософського, мисленнєвого змісту. Певною мірою величезні роботи сприймаються як своєрідна гончарська публіцистика, гостра реакція на актуальну проблематику сучасного буття України зокрема й світового правопорядку загалом.» [12].

Поява монументальної декоративної скульптури як синтезу декоративно-ужиткового та образотворчого мистецтва стала ключовою віхою у становленні сучасної

української кераміки. Організація симпозіумів дала можливість митцям з різних регіонів України та світу презентувати свої новаторські підходи, що сприяло обміну ідеями і техніками, а також міжнародному визнанню української кераміки.

Отже, декоративна керамічна скульптура стала не лише основним елементом колекції музею, але й важливим інструментом культурної дипломатії, що сприяє популяризації та збереженню українських керамічних традицій. Музей в Опішному заклав фундамент для подальших наукових досліджень, створивши унікальну збірку, що ілюструє розвиток керамічного мистецтва в Україні в умовах незалежності, свободи творчості та національної ідентичності.

Висновки. У статті визначено провідну роль симпозіумів декоративної керамічної скульптури та створених на них робіт як фундаментального елемента формування колекції Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному. Завдяки використанню аналітичного, історико-культурологічного та художньо-стилістичного методів, було простежено еволюцію колекції від моменту заснування музею у 1986 році до серії симпозіумів, що розпочалась у 1997 році, давши старт формуванню експозиції монументальної скульптури просто неба, і до 2024 року, коли в Опішному було проведено останній на момент написання статті симпозіум.

Література

1. Гуржій І. А. Сучасна українська декоративна кераміка, її основні напрями розвитку. *Fine Art and Culture Studie*. 2024. №2. С. 78–85.
2. Гудак В. Українська народна і професійна кераміка як невід'ємні складові суспільні чинники відродження духовності. *Українська керамологія: Національний щорічник*. Опішне : Українське народознавство, 2001. Кн. 1. С. 162–173.
3. Зіненко Т. М. Культурологічна модель симпозіумів художньої кераміки в Україні як явища сучасної культури. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. 2013. Вип. 19 (2). С. 301–306.
4. Зіненко Т. М. Проблемологічне поле симпозіумів художньої кераміки у системі наукового знання. *Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв. Теорія та історія мистецтва*. Харків, 2014. №2. С. 61–65.
5. Зіненко Т. М. Симпозіуми художньої кераміки України кінця ХХ – початку ХХІ століття як явище сучасної культури : автореф. дис. ... канд. мистецтвознавства : 26.00.01. Київ, 2014. С. 16.
6. Зіненко Т. М. Симпозіуми художньої кераміки як експериментальний майданчик

інновацій у мистецтві (на прикладі симпозиуму «Ceramic laboratory». *Академічна й університетська наука: результати та перспективи* : зб. наук. пр. за матеріалами XIV Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Полтава, 09 груд. 2021 р.). Полтава : Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка», 2021. С. 76–78.

7. Клименко О. О. Народний майстер як творча особистість (До проблеми індивідуального в народному мистецтві). Традиційне й особистісне в мистецтві: Колективне дослідження за матеріалами Четвертих Гончарівських читань. Київ: Український центр народної культури "Музей Івана Гончара", 2002. С. 31–37.

8. Мотиль Р., Мільчевич С., Мигаль С. Фестивалі гончарства в Україні – традиції, експерименти. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*. Львів, 2019. № 41. С. 88–94.

9. Національний симпозиум з монументальної кераміки «Гіганти незалежної України» : альбом-каталог / авт.-упоряд.: О. Пошивайло. Опішне : Українське Народознавство, 2021. 144 с.

10. Пошивайло Олесь. *Українська академічна керамологія ХХІ сторіччя. Теорія, історія, сучасний ужиток, майбутній поступ. Кн. 1 (2001–2005)*. Опішне : Українське Народознавство, 2007. С. 776.

11. Про Український культурний фонд. Український культурний фонд. URL: <https://ucf.in.ua/about> (дата звернення: 02.10.2024).

12. Симпозиум монументальної кераміки «Вогонь запеклих не пече» : альбом-каталог / упоряд.: О. Пошивайло. Опішне : Українське Народознавство, 2024. 168 с.

13. Чегусова З. А. Декоративне мистецтво України кінця ХХ с. / Зоя Анатоліївна Чегусова. Київ : ЗАТ «Атлант ЮЕМСі», 2002. С. 245.

References

1. Hurzhii, I. A. (2024). Modern Ukrainian Decorative Ceramics, its Main Directions of Development. *Fine Art and Culture Studies*, 2, 78–85 [in Ukrainian].

2. Hudak, V. (2001). Ukrainian Ceramology: National Yearbook. *Opishne* [in Ukrainian].

3. Zinenko, T. M. (2013). Culturological Model of Symposia of Artistic Ceramics in Ukraine as

Phenomena of Modern Culture. *Ukrainian Culture: Past, Present, Development Paths*, 19 (2), 301–306 [in Ukrainian].

4. Zinenko, T. M. (2014). Problemological Field of Symposia of Artistic Ceramics in the System of Scientific Knowledge. *Bulletin of the Kharkiv State Academy of Design and Arts. Theory and History of Art*, 2, 61–65 [in Ukrainian].

5. Zinenko, T. M. (2014). Symposia of Artistic Ceramics of Ukraine of the Late 20th – Early 21st Centuries as a Phenomenon of Modern Culture. *Extended Abstract of Candidate's Thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

6. Zinenko, T. M. (2021). Symposia of Artistic Ceramics as an Experimental Platform for Innovations in Art (on the example of the symposium "Seramis laboratory". *Academic and University Science: Results and Prospects*, 1, 76–78 [in Ukrainian].

7. Klymenko, O. O. (2002). Folk Master as a Creative Personality (On the problem of the individual in folk art). *Traditional and Personal in Art: Collective research based on the materials of the Fourth Honchar Readings*. Kyiv, 31–37 [in Ukrainian].

8. Motyl, R., Milchevych, S., & Myhal, S. (2019). Pottery Festivals in Ukraine – Traditions, Experiments. *Bulletin of the Lviv National Academy of Arts*, 41, 88–94 [in Ukrainian].

9. Poshivailo, O. M. (Eds.). (2021). National Symposium on Monumental Ceramics "Giants of Independent Ukraine. *Poltava* [in Ukrainian].

10. Poshivailo, O. M. (2007). Ukrainian Academic Ceramology of the 21st Century. *Theory, History, Modern Harvest, Future Progress*. *Opishne* [in Ukrainian].

11. On the Ukrainian Cultural Fund. (n.d.). Ukrainian Cultural Fund: website. Retrieved from: <https://ucf.in.ua/about> [in Ukrainian].

12. Poshivailo, O. M. (Eds.). (2024). Symposium of Monumental Ceramics "The fire of the Stubborn does not Burn". *Opishne* [in Ukrainian].

13. Chegusova, Z. A. (2002). *Decorative Art of Ukraine of the End of the 20th Century*. Kyiv [in Ukrainian].

*Стаття надійшла до редакції 04.10.2024
Отримано після доопрацювання 06.11.2024
Прийнято до друку 14.11.2024*